

РЕГУЛАТОРНА РАМКА ЗА ФИНАНСОВО-ИКОНОМИЧЕСКА ЗАЩИТА НА АВТОРСКИТЕ ПРАВА В ЕС

Венцислав Георгиев Диков
Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов
Катедра „Финанси и кредит“
e-mail: v.dikov@uni-svishtov.bg

Резюме: Целта на настоящата разработка е, посредством представяне в хронологичен аспект на нормативните регулации за защита на интелектуалната собственост и в частност на авторските права в ЕС да се извърши критичен анализ на финансово-икономическите методи за тяхното оценяване, както и да се оценят адекватността и ефективността на защитата на интелектуалната собственост в страните от ЕС. Изпълнението на поставената цел е постигнато чрез: теоретично изследване на регулаторната рамка в областта на авторското право и сродните му права в Европейския съюз и в България; концептуално изложение на методите за финансово-икономическа оценка на обектите на интелектуалната собственост и оценка на положителните страни и недостатъците на посочените методи за оценка ефективността и адекватността на защитата на обектите на интелектуалната собственост и в частност на авторските и сродните му права.

Ключови думи: нормативните регулации, интелектуална собственост, авторско право и сродните му права, подходи за оценяване, регулаторната рамка
JEL: 034.

REGULATORY FRAMEWORK FOR FINANCIAL AND ECONOMIC PROTECTION OF COPYRIGHTS IN THE EU

Ventsislav Georgiev Dikov
D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov
Department of Finance and Credit
e-mail: v.dikov@uni-svishtov.bg

Abstract: The aim of this study is to review in historical perspective the regulations for protection of intellectual property and in particular copyright and the related rights and to perform a critical analysis of the financial and economic methods for valuation of intellectual property assets as well as to assess the adequacy and effectiveness of the EU regulations for protection of intellectual property and copyright and related rights. To these ends the author has performed a theoretical study of the regulatory framework in the field of copyright and related rights in the European Union and in Bulgaria; a conceptual review of the standard approaches for financial and economic valuation of intellectual property assets and analysis of their merits and demerits in terms of their feasibility and accuracy related to valuation of intellectual property and copyrights assets.

Key words: normative regulations, intellectual property, copyright and related rights, valuation approaches, regulatory framework.

JEL: 034.

Увод

Авторското право е едно от правата на интелектуална собственост (ПИС), т.е. на защитите, предоставени на създателите на интелектуална собственост, които попадат в две основни области – права на индустриалната собственост и права на художествената собственост. Обект на авторско право е „всяко произведение на литературата, изкуството и науката, което е резултат на творческа дейност и е изразено по какъвто и да е начин и в каквато и да е обективна форма“. (ЗАПСП).

Целта на изследването е въз основа на ретроспективен анализ на регулаторната рамка за защита на ПИС и на анализ на финансово-икономическите методи за оценяване на интелектуалната собственост (и в частност на авторските права) да се даде оценка за адекватността и ефективността на защитата на авторските права в ЕС.

Използвани са основно нормативният подход и методът на нормативния анализ на законодателни актове на ЕС, които съставляват европейската рамка на авторското право и сродните му права.

1. Регулаторна рамка

Регулаторната рамката в областта на авторското право и сродните му права (АПСП) е организирана на три равнища – международно, наднационално и национално (Цакова, стр. 63).

На **международно равнище** авторското право се регулира чрез различни международни (междудържавни) съглашения (конвенции, договори, споразумения и др.), които имат еднакво действие и пораждат еднакви последици за страните, които са ги приели. В исторически план първото такова съглашение е Бернската конвенция от 1886 г.¹, последвана от универсалната конвенция за авторското право от 1952 г., споразумението за свързаните с търговията аспекти на правата върху интелектуалната собственост (ТРИПС) от 1994 г., договорът за авторското право от 1996 г., Договорът за улесняване на достъпа до публикувани произведения за слепи хора и лица с нарушено зрение (Маракешки договор), 2013 г. и др. Повечето от тези съглашения се администрират от Световната организация за интелектуална собственост (СОИС).

През 1961 г. системата на авторското право е разширена и допълнена с т.нар. „права, сродни на авторските“ с приемането на Римската конвенция (Рим, 1961), която ги дефинира като „права на интелектуална собственост върху артистични изпълнения, звукозаписи и програми на радио и телевизионни организации“.

¹ Конвенция за закрила на произведенията на литературата и изкуството, приета на 09.09.1886 г. в гр. Берн.

На **наднационално равнище** АПСП се регулират от регламенти и директиви в състава на общностното законодателство (*acquis communautaire*) на ЕС. Различието между тези два вида нормативни документи е, че регламентите са задължителни за изпълнение от страните-членки в тяхната цялост, а при директивите задължителността е по отношение постигането на заложените в тях цели, но всяка държава-членка може да определя начините, механизмите и средствата за това.

Чрез приемането на хармонизирани стандарти законодателството на ЕС цели да намали националните несъответствия, да гарантира нивото на защита, необходимо за насърчаване на творчеството и инвестициите в творчество, да подкрепи културното многообразие и да гарантира подобър достъп за потребителите и бизнеса до цифрово съдържание и услуги в цяла Европа.

1.1. Исторически преглед на европейските регулации

Регулаторната рамка на ЕС за защита на АПСП се състои от единадесет директиви и два регламента, които хармонизират основните права на автори и изпълнители, продуценти и радио- и телевизионни оператори. В исторически план те са приети в последователността, в която да изброени в Приложение 1.

Новите цифрови технологии предоставят нови начини за създаване и използване на обектите (творческо съдържание) на АПСП, а основен канал за разпространението на такива обекти е Интернет. В глобалната мрежа се появиха нови участници на пазара на творческо съдържание и се създадоха нови бизнес модели. Това наложи регулаторната рамка на ЕС спешно да се реорганизира, като първите допълнения и изменения бяха въведени още с Директивата от 2011 г. (ДИРЕКТИВА 2011/77/ЕС). Тези промени обаче не бяха достатъчни и затова на 06 май 2015 г. беше приета „Стратегия за цифров единен пазар за Европа”, която основава концепцията за общ европейски пазар на онлайн стоки и услуги. В хода на изпълнението на стратегията беше приет и Регламентът от 2017 г. (РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2017/1128).

Освен проблемите, свързани с трансграничната преносимост на услугите за онлайн съдържание в рамките на вътрешния пазар, цифровият единен пазар в Европа поставя и редица въпроси, свързани с хармонизацията на защитата на АПСП във виртуалното паневропейско пространство. В отговор на тези предизвикателства Европейската комисия прие Предложение за Директива относно авторското право в цифровия единен пазар. Тази проектодиректива е с много по-широк и разнообразен обхват на урежданите въпроси от споменатия Регламент и покрива осем области на действия и резултати:

- наличие и достъп до аудио-визуални произведения на платформи за видео по заявка;

- лицензиране за произведения извън търговско обращение;
- използване на защитени от авторското право и сродните му права обекти в цифрови и трансгранични преподавателски дейности;
- извличане на информация от текст и данни;
- опазване на културното наследство;
- използване на защитено творческо съдържание, качено от ползвателите на онлайн услуги, което доставчиците на тези услуги съхраняват и до което осигуряват достъп;
- признаване на права върху публикации в пресата;
- справедливо възнаграждение по договорите с автори и артисти изпълнители. (Предложение)

1.2. Регулаторна рамка в Р България

На национално равнище защитата на АПСП се осигурява от Закона за авторското право и сродните му права (ЗАПСП). В него периодично се транспонират всички задължителни норми от наднационалната регулаторна рамка на ЕС. Пример за такова допълнително транспониране е § 22 от допълнителните разпоредби (обн. - ДВ, бр. 28 от 2018 г.), с който законът въвежда изискванията на Директива 2014/26/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. относно колективното управление на авторското право и сродните му права и многотериториалното лицензиране на правата върху музикални произведения за използване онлайн на вътрешния пазар (ОВ, L 84/72 от 20 март 2014 г.). Освен това в края му са посочени релевантните актове (директиви и регламенти) от Европейското законодателство. Законът е структуриран така, че предлаганите задължителни изключения от проекта за нова директива ще могат лесно и безпроблемно да бъдат отразени в националното ни законодателство. Предвижда гражданскоправна защита (право на съдебни искиове за обезщетение за имуществени и неимуществени щети) и административно-правна защита на авторските права, която се изразява в налагане на глоби при констатирано нарушение – възпроизвеждане или разпространение с търговска цел на произведенията на литературата, науката или изкуството, включително и компютърни програми. Тези нарушения се установяват от органи, на които това е възложено от министъра на културата, а събраните глоби могат да се изразходват само за развитието на културата и за защитата на авторските права.

2. Методи за финансово-икономическа оценка на интелектуалната собственост

Авторското право и сродните му права имат два аспекта на правна защита. Икономическите права позволяват на собствениците на АПСП да получават финансова награда от използването на произведенията им. Мо-

ралните права позволяват на авторите и създателите да предприемат определени действия, за да запазят и защитят връзката си със своите творби (обекти на АПСП). Много държави не позволяват прехвърлянето на морални права. Авторът или съзателят може да бъде собственик на икономическите права или тези права могат да бъдат прехвърлени на един или повече собственици на авторски права. Когато те бъдат прехвърлени на икономически агенти, които са юридически лица (със стопанска или нестопанска цел), те стават част от тяхната капиталова структура под формата на нематериални активи.

Независимо колко добре е организирана правната защита на моралните права, икономическите права не могат да бъдат защитени адекватно, ако икономическата полза от тях не бъде измерена достоверно. В тази връзка терминът „оценяване“ има два аспекта – на качествена (морална) и количествена оценка на интелектуалната собственост. Затова в този раздел ще разгледаме някои от методите за оценяване на интелектуална собственост на икономическите субекти.

Съгласно МСО 105, трите подхода за оценяване на активите (и то не само на интелектуалната собственост) се базират на икономическите принципи на равновесие на цените, очаквани ползи или заместване. (МОС, 2017) Основните подходи за оценяване са:

- (а) пазарен подход,
- (б) приходен подход, и
- (в) разходен подход.

Всеки един от тези подходи за оценяване включва различни, детайлизирани методи на приложение.

Пазарен подход: Пазарният подход дава индикация за стойност, като се сравнява оценяваният актив с идентични или аналогични (сходни) активи, за които е налична ценова информация.

Пазарният подход се базира на два основни метода – метод на аналогичните сделки и метод на ориентировъчните публично търгувани аналози. И двата метода обаче са трудно приложими при оценка на интелектуална собственост в качеството ѝ на нематериален актив поради уникалния характер на тези активи, т.е. липсата на адекватни идентични активи или публично търгувани аналози.

Приходен подход: Приходният подход дава индикация за стойност чрез преобразуване на бъдещите парични потоци в една единствена текуща стойност. При приходния подход стойността на един актив се определя чрез съпоставяне със стойността на приходите, паричните потоци или стойността на икономите от разходи, генерирани от актива (Брусарски, Захариев, & Манлиев, 2017, стр. 98).

Методите на приходния подход са по същество основани на дисконтиране на бъдещите суми на паричните потоци до настояща стойност. Те са вариации на метода на дисконтираните парични потоци (ДПП).

Разходен подход: Разходният подход дава индикация за стойност въз основа на икономическия принцип, че един купувач не би платил за даден актив сума, която е по-голяма от разходите за снабдяване с актив с равностойна полезност, независимо дали чрез продажба или чрез строителство, освен ако му влияят фактори като нетипична времева рамка, неудобство, риск и др. Подходът дава индикация за стойност чрез изчисляване на текущата възстановителна или възпроизводителна стойност на актива и приспадане за физическо влошаване и всички други приложими форми на остаряване.

Разходният подход се базира на три основни метода:

(а) *метод на възстановителната (заместителната) стойност* – метод, при който стойността се извежда чрез изчисляване на разходите за създаване на сходен актив с еквивалентна полезност,

(б) *метод на възпроизводителната стойност* – метод, при който стойността се извежда чрез изчисляване на разходите за точно пресъздаване на актива, и

(в) *метод на сумирането* – метод, при който стойността на актива се изчислява чрез сумиране на отделните стойности на съставните му части.

3. Адекватност и ефективност на защитата на авторските права като вид интелектуална собственост

Защитата на авторските права като вид интелектуална собственост, представляваща нематериален актив в капиталовата структура на фирмите, в голяма степен зависи от адекватната оценка на нейната стойност.

От тази гледна точка изборът на подход и методи за оценяване е от ключово значение. Всеки от разгледаните в предходната точка подходи има предимства и недостатъци, които са обобщени, както следва:

(1) Разходен подход

При разходния подход (и по-специално при използване на исторически разходи) резултатите изглеждат надеждни и обективни. Да предположим, че даден икономически агент иска да продаде актив (напр. моден дизайн) за сума, определена въз основа на оценка, получена от разходния подход. Размерът на цената би бил задоволителен за продавача. Въпреки това няма гаранция, че правоприменикът (или купувачът) на актива ще може да извлече ползи, които могат да оправдаят заплатената цена (например няма гаранция, че модният дизайн ще остане на мода за период, който да позволи адекватна възвръщаемост на инвестицията).

От гледна точка на бъдещия правоприменик (купувач) на актива често може да има основателно съмнение, че цената за придобиване на актива наистина съответства на неговата икономическата стойност. От това следва, че основен недостатък на разходния подход е фактът, че той не взема предвид бъдещата рентабилност на актива и следователно не е подходящ за оценка на обекти на АПСП.

(2) Пазарен подход

При пазарния подход се получава оценка, основана на реално извършени покупко-продажби на активи. Този характер на подхода създава впечатление за сигурност и надеждност на получените резултати. Предимството на подхода е, че така правоприемникът (купувачът) получава известна сигурност, че може да продаде актива на трета страна на същата цена, която е платил за закупуването му.

Основният недостатък на подхода е, че пазарната информация за сравними транзакции с нематериални активи, представляващи интелектуална собственост (и особено за аналогични обекти на авторското право и сродните му права), е много оскъдна и трудно достъпна. Обикновено страните по подобни сделки сключват споразумения за конфиденциалност (неразгласяване) на съдържанието на сключените договори (в т.ч. договорната цена и останалите условия по договора) и те не са достъпни за трети страни. Поради тази причина пазарният подход, макар и надежден, е трудно приложим за оценка на подобни нематериални активи.

(3) Приходен подход

Предимството на този подход е това, че при него се избягва основният недостатък на разходния подход, защото приходният подход оценява актива (индустриална или художествена интелектуална собственост) въз основа на потенциалния доход от него. При този подход правоприемникът на актива няма да се колебае дали да сключи сделката или не, защото ще е наясно какви ползи може да очаква от актива.

Основен недостатък на подхода е, че той се основава на прогнозни стойности за очакваните бъдещи доходи. В процеса на изготвяне на тези прогнози за бъдещите приходи се правят определени предположения и допускания, което неминуемо създава риск от субективна преценка. Примери за това са някои холивудски продукции с многомилionни бюджети, които не успяват да постигнат прогнозната възвръщаемост на инвестираните в тях финансови ресурси и генерират големи загуби.

Основните предимства и недостатъци на трите подхода са обобщени в Таблица 1 по-долу.

Таблица 1

Предимства и недостатъци на трите подхода за оценка на интелектуална собственост

<i>Подход</i>	<i>Предимство</i>	<i>Недостатък</i>
<i>Разходен подход</i>	Основава се на обективни данни	Не взема предвид очакваната рентабилност на актива
<i>Пазарен подход</i>	Гарантира точност на оценката	Много оскъдна и/или трудно достъпна пазарна информация за сравними транзакции
<i>Приходен подход</i>	Взема предвид очакваната рентабилност на актива	Основава се на прогнозни стойности и е свързан с риск от субективна преценка

Сравнителният анализ на трите подхода сочи, че приходният подход е най-подходящ за оценка на нематериални активи, представляващи интелектуална собственост. Освен това този подход се счита за международен стандарт за оценка на активи и се използва широко, въпреки трудностите и неточностите, които съпътстват прогнозирането на бъдещите приходи.

Стойността на нематериалните активи, представляващи интелектуална собственост, е важен елемент от капиталовата структура на високотехнологичните предприятия. Един практически пример за това е закупуването (придобиването) на Motorola Mobility от Google.

През м. май 2012 г. Google плаща сумата от 12,5 млрд. долара за активите (материални и нематериални) на Motorola Mobility. Впоследствие се оказва, че основната цел на Google е била да придобие интелектуалната собственост (т.е. патентите и технологичните разработки) на Motorola Mobility, защото една година след това, през м. април 2013 г., продава дъщерната компания Motorola Home за 2,41 млрд. долара,² а през м. октомври 2014 продава подразделението ѝ за мобилни телефони на Lenovo за 2.9 млрд. долара.³ В продадените чрез тези две сделки активи са включени много малко (едва няколко) от нематериалните активи, представляващи интелектуална собственост на Motorola Mobility, т.е. тези активи са останали собственост на Google.

Елементарната математика показва, че Google са платили 7,2 млрд. долара за тези активи, т.е., че относителната стойност на интелектуалната собственост е представлявала около 57,6% от всички активи на Motorola Mobility.

Този пример нагледно илюстрира важността на интелектуалната собственост като елемент от капиталовата структура на някои от най-големите компании в света и нуждата от нейната адекватна правна защита и финансово-икономическа оценка.

Заклучение

Ретроспективният анализ на регулаторната рамка за защита на ПИС и анализът на финансово-икономическите подходи за оценяване на интелектуалната собственост дават основание да се направят следните изводи и заключения:

² Google Form 10-k 2013.12, стр. 36
(<https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/1288776/000128877614000020/goog2013123110-k.htm>)

³ Google Form 10-k 2014.12, стр. 30
(<https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/1288776/000128877615000008/goog20141231-10-k.htm>)

Първо. Правната защита на интелектуалната собственост е уредена с регулаторна рамка (на международно, наднационално и национално ниво), която не обхваща напълно новите реалности, промените в съществуващите и възникването на нови пазарни структури и бизнес модели, породени от цифровизацията и бурното развитие на цифровия пазар и технологии.

Второ. От трите стандартни (т.е. включени в последното издание на Международните стандарти за оценяване от 2017 г.) подхода за оценяване на активи най-приложим и адекватен за оценка на нематериални активи, представляващи интелектуална собственост, е приходният подход.

Трето. Необходими са по-бързи и адекватни изменения и допълнения на регулаторната рамка на ЕС за защита на обектите на авторското право и сродните му права.

Четвърто. Неточностите и рисковете, свързани със съществуващите подходи и методи за оценка на интелектуална собственост, предоставят широки възможности за теоретични изследвания и практически модели за комбинирано оценяване на нематериални активи, представляващи интелектуална собственост, и особено на обекти на авторското право и сродните му права.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Актове от Европейското законодателство, с които се уреждат различни аспекти на авторското право и сродните му права

- ДИРЕКТИВА относно координирането на някои правила, отнасящи се до авторското право и сродните му права, приложими към спътниковото излъчване и кабелното препредаване,⁴ приета на 27 септември 1993 година;
- ДИРЕКТИВА за правна закрила на базите данни,⁵ приета на 11 март 1996 година;
- ДИРЕКТИВА относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество,⁶ приета на (ДИРЕКТИВА 2001/29/ЕО) от 22 май 2001 година;
- ДИРЕКТИВА относно правото на препродажба в полза на автора на оригинално произведение на изкуството,⁷ приета на 27 септември 2001 година;
- ДИРЕКТИВА относно упражняването на права върху интелектуалната собственост,⁸ приета на 29 април 2004 година;
- ДИРЕКТИВА 2006/115/ЕО за правото на отдаване под наем и в заем, както и за някои права, свързани с авторското право в областта на интелектуалната собственост,⁹ приета на 12 декември 2006 година;
- ДИРЕКТИВА 2009/24/ЕО относно правната закрила на компютърните програми,¹⁰ приета на 23 април 2009 година;
- ДИРЕКТИВА 2011/77/ЕС за изменение на Директива 2006/116/ЕО за срока за закрила на авторското право и някои сродни права,¹¹ приета на 27 септември 2011 година; [12]
- ДИРЕКТИВА относно някои разрешени начини на използване на осиротели произведения,¹² приета на 25 октомври 2012 година;
- ДИРЕКТИВА относно колективното управление на авторското право и сродните му права и многотериториалното лицензиране на правата върху музикални произведения за използване онлайн на вътрешния пазар,¹³ приета на 26 февруари 2014 година;

⁴ Вж. ДИРЕКТИВА 93/83/ЕИО НА СЪВЕТА от 27 септември 1993 година.

⁵ Вж. ДИРЕКТИВА 96/9/ЕО от 11 март 1996 година.

⁶ Вж. ДИРЕКТИВА 2001/29/ЕО от 22 май 2001 година.

⁷ Вж. ДИРЕКТИВА 2001/84/ЕО от 27 септември 2001 година.

⁸ Вж. ДИРЕКТИВА 2004/48/ЕО от 29 април 2004 година.

⁹ Вж. ДИРЕКТИВА 2006/115/ЕО от 12 декември 2006 година.

¹⁰ Вж. ДИРЕКТИВА 2009/24/ЕО от 23 април 2009 година.

¹¹ Вж. ДИРЕКТИВА 2011/77/ЕС за изменение на Директива 2006/116/ЕО от 27 септември 2011 година.

¹² Вж. ДИРЕКТИВА 2012/28/ЕС от 25 октомври 2012 година.

¹³ Вж. ДИРЕКТИВА 2014/26/ЕС от 26 февруари 2014 година.

- ДИРЕКТИВА относно определени позволени видове използване на определени произведения и други обекти, закриляни от авторското право и сродните му права, в полза на слепи хора, лица с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали, и за изменение на Директива 2001/29/ЕО относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество,¹⁴ приета на 13 септември 2017 година;
- РЕГЛАМЕНТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА относно трансграничния обмен между Съюза и трети държави на копия в достъпен формат от определени произведения и други обекти, закриляни от авторското право и сродните му права, в полза на слепи хора, лица с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали,¹⁵ публикуван на 13 септември 2017 година;
- РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2017/1128 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА за трансграничната преносимост на услугите за онлайн съдържание в рамките на вътрешния пазар,¹⁶ публикуван на 14 юни 2017 година.

Използвани източници

- Брусарски, Р., Захариев, А., & Манлиев, Г. (2017). *Финансова теория*. Свищов: АИ "Ценов".
- МОС. (2017). *Международни стандарти за оценяване, 2017 г.* Свалено от www.ivsc.org.
- Предложение. (н.д.). *Предложение за ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА относно авторското право в цифровия единен пазар*. Свалено от <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0593&from=EN>.
- Рим, к. (1961). *Международна конвенция за закрила на артистите-изпълнители, продуцентите на звукозаписи и излъчващите организации*. Свалено от https://econ.bg/Нормативни-актове/Международна-конвенция-за-закрила-на-артистите-изпълнители-продуцентите-на-звукозаписи-и-_1.1_i.127168_at.5.html: <https://econ.bg>
- Цакова, В. (н.д.). *Приспособяване на авторското право и сродните му права към цифровия единен пазар за Европа*. Свалено от unwe-research-papers.org > uploads > ResearchPapers.

¹⁴ Вж. ДИРЕКТИВА (ЕС) 2017/1564 от 13 септември 2017 година.

¹⁵ Вж. РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2017/1563 от 13 септември 2017 година.

¹⁶ Вж. РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2017/1128 от 14 юни 2017 година.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ - СВИЩОВ

НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ
НА ДОКТОРАНТИ

ГОДИШЕН
АЛМАНАХ

ГОДИШЕН

АЛМАНАХ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА ДОКТОРАНТИ

Том XII, 2019

Книга 15

Том XII, 2019 г.
Книга 15

Академично издателство
„ЦЕНОВ“ - Свищов

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

Доц. д-р Стефан Маринов Симеонов – главен редактор

Доц. д-р Росица Христова Колева – зам.главен редактор

Доц. д-р Красимира Борисова Славева – организационен секретар

Доц. д-р Марина Ангелова Николова

Доц. д-р Христо Георгиев Сирашки

Доц. д-р Ваня Григорова

Екип за техническо обслужване:

Анка Петкова Танева – стилев редактор

Ст. преп. Маргарита Евгениева Михайлова – превод и редакция
на английски език

Милена Димитрова Александрова – технически секретар

ISSN 1313-6542

СЪДЪРЖАНИЕ

Студии

Таня Стайкова Йорданова ПОВЕДЕНИЕ НА ДОМАКИНСТВОТА В БЪЛГАРИЯ ПРИ ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ ЗА СПЕСТЯВАНЕ И ИНВЕСТИРАНЕ	5
Анелия Стефанова Пенева АНАЛИЗ НА ВЗАИМОВРЪЗКИТЕ МЕЖДУ КАПИТАЛОВИТЕ И ВАЛУТНИТЕ ПАЗАРИ	29
Криста Цветанова Нейкова КОНЦЕПТУАЛНИ ОСНОВИ НА ЛОЯЛНОСТТА	51
Борислав Красимиров Киров ЕФЕКТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ КРЕДИТНИ РЕГУЛАЦИИ ВЪРХУ ИПОТЕЧНОТО КРЕДИТИРАНЕ И ИНВЕСТИЦИИТЕ В ИПОТЕЧНИ ОБЛИГАЦИИ	78
Марията Бориславова Спасова ПРОГРАМАТА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО И УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ – ОСНОВА ЗА ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ВЪТРЕШНИЯ ОДИТ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР	98
Михаела Стоянова Монова НОВИТЕ ЗАКОНОДАТЕЛНИТЕ ПРОМЕНИ ПО ЗАСТРАХОВКА „ГРАЖДАНСКА ОТГОВОРНОСТ“ НА АВТОМОБИЛИСТИТЕ И ВЛИЯНИЕТО ИМ ВЪРХУ ФИНАНСОВАТА СТАБИЛНОСТ НА БЪЛГАРСКИЯ ЗАСТРАХОВАТЕЛЕН ПАЗАР	125

Статии

Юлиан Сашков Бенев АНАЛИЗ НА АКТУАЛНИТЕ ПРОБЛЕМИ В БАНКОВАТА СФЕРА И НЕЙНАТА СТРАТЕГИЧЕСКА ОРИЕНТАЦИЯ В КОНТЕКСТА НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА НА БАНКОВИТЕ УСЛУГИ В ЕС	157
Пресиян Илианов Василев ОРГАНИЗАЦИОННИ ПОДХОДИ ЗА МИНИМАЛИЗИРАНЕ НА КИБЕРРИСКОВЕТЕ ПРИ ОДИТОРСКАТА ДЕЙНОСТ	174

Цветелина Красмирова Иванова НАСОКИ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ОРГАНИЗАЦИОННАТА КУЛТУРА	190
Димитър Пламенов Попов ИЗСЛЕДВАНЕ НА ОБЕМА И ДИНАМИКАТА НА СЕКЮРИТИЗИРАНИЯ ВЪТРЕШЕН ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ В ПЕРИОДА СЛЕД ПРИСЪЕДИНЯВАНЕТО КЪМ ЕС	213
Пламен Василев Георгиев СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА. ЕФЕКТИ И ЗАПЛАХИ ЗА БАНКОВАТА СИСТЕМА	226
Светла Михайлова Боянова ОТНОСНО ЗНАЧЕНИЕТО НА ВЪТРЕШНИЯ КОНТРОЛ ЗА БАНКОВАТА СИГУРНОСТ	237
Венцислав Георгиев Диков РЕГУЛАТОРНА РАМКА ЗА ФИНАНСОВО-ИКОНОМИЧЕСКА ЗАЩИТА НА АВТОРСКИТЕ ПРАВА В ЕС	266
Муса Мустафа Сръкьов МОДЕЛ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА СРЕДНИТЕ УЧИЛИЩА „БОНУС–ВАУЧЕР“	277
Николай Тодоров Здравков УПРАВЛЕНСКИ ФИНАНСОВ АНАЛИЗ НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНИТЕ ПОСРЕДНИЧЕСКИ ФИРМИ - СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА МОДЕЛИ НА СВОБОДНИТЕ ПАРИЧНИ ПОТОЦИ	285
Таня Иванова Рисемова ПРОБЛЕМИ НА ЗАЕТОСТТА И БЕЗРАБОТИЦАТА В БЪЛГАРСКИТЕ ОБЛАСТИ ПО ТЕЧЕНИЕТО НА ДОЛЕН ДУНАВ	298
Ана Борисова Иванова ИЗТОЧНИЦИ И МОДЕЛИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО – СПЕЦИФИКА И ЕФЕКТИВНОСТ ПРИ ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ЗДРАВНИ УСЛУГИ ...	313
Люба Мартинова Митева КРИТИЧЕН АНАЛИЗ НА ПРОБЛЕМИТЕ В БОЛНИЧНИЯ СЕКТОР	325

Станислав Иванов Шишманов БАНКИТЕ И КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЪРЖАВНИЯ И ОБЩИНСКИТЕ БЮДЖЕТИ	341
Валери Йорданов Велковски ПРОБЛЕМИ НА УСТРОЙСТВЕНИТЕ ПОЛИТИКИ И УСТРОЙСТВЕНИТЕ МЕРОПРИЯТИЯ В ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ЗЕМИ (НА ПРИМЕРА НА ЕМПИРИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ)	355
Симеон Венциславов Симеонов СПЕЦИФИКА НА ТУРИСТА ПРАКТИКУВАЩ КУЛИНАРЕН ТУРИЗЪМ	383
Emre Zafer Güney BUTCHERS SCHEDULING MODEL EXAMINATION BY TIME STUDY OBSERVATIONS	398
Андрей Йорданов ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД ТОВА ДА БЪДЕШ AGILE /SCRUM	408
Диана Христова КОРПОРАТИВНА АМНЕЗИЯ И МОНИТОРИНГ НА НЕЯВНИТЕ ЗНАНИЯ В ОРГАНИЗАЦИИТЕ	416
Борислав Боев ПРОЕКТНОТО УПРАВЛЕНИЕ ПРИ ИЗГРАЖДАНЕТО НА НОВИ ЯДРЕНИ МОЩНОСТИ – ОСОБЕНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА	424
Димитър Георгиев Тричков ПАЗАРНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ВЪЗМОЖНОСТИ ПРЕД ТЕЛЕКОМИТЕ В БЪЛГАРИЯ	445
Veneta Todorova Lyubenova BRAND TRUST AS A SOURCE OF BRAND EQUITY	473
Росица Атанасова Проданова ЕВРОПЕЙСКАТА ЦЕНТРАЛНА БАНКА – АНАЛИЗ НА ИНСТИТУЦИЯТА И ПОЗИЦИЯТА Й В СЧЕТОВОДНИЯ БАЛАНС	488
Зорница Крумова ИНОВАЦИИ – ОСНОВЕН ФАКТОР ЗА ПОВИШАВАНЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА	507
Yaakov Itach FINANCIAL LITERACY LEVEL OF HIGH SCHOOL STUDENTS AND ITS ECONOMIC PATTERNS REFLECTIONS	518

ГОДИШЕН
АЛМАНАХ
НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА ДОКТОРАНТИ
Студии и статии
Том XII – 2019, книга 15

Даден за печат на 28.05.2020 г., излязъл от печат 02.06.2020 г.
Поръчка № 18464; формат 16/70/100; тираж 50

ISSN 1313-6542

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов“
Свищов, ул. Градево № 24